

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombatán. — A társulat minden rendű tagjai a lapot úgy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészve e 4 frt „Köz művelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőik.
félve 2 frt, negyedve 1 frt.

A nemzet jubileuma.

Jubileumot készül ülni a magyar nemzet. Két-száz éves jubileumát ama nagy tontosságú eseménynek, midőn az egyesült európai keresztény népek vitéz hadserege Magyarország védbástyáját, Budát a 200 éves török uralom alól felszabadította.

Nagy tontosságú, következményeiben kiszámíthatlan horderejű volt ezen esemény Magyarországra, sőt az egész keresztény Európára nézve. Méltó, hogy annak kétszázados évfordulóján hálaünnepet üljön a nemzet; méltó, hogy azt, habár halvány vonásokban is, visszaidézzük emléünkbe.

Bécsnek 1683-ban történt hőies fölmentése által az oszman hatalom Nyugat-Európában megtörtétt ugyan; mert ez szabott határt hódásainak, ez semmisítette meg azon képzelgését, hogy ő legvőzhetetlen. Vele szemben a keresztény tegyverek dicsőségét a győzelem helyreállította, a seregeknek bátorságot és hadiszerencsét szerzett, szóval a keresztények oltalmi háborúját támadóvá változtatta.

Am Magyarország még mindig török iga alatt nyögött s visszaszerzése csak lépésenként történhetett s mindaddig kétes vala a siker, míg Buda, az ország erődített fővárosa, a törökök birtokában van. Nem csodálkozhatni tehát, ha Lotharingiai Károly herczeg, kinek Bécs fölmentésében is orszolán része volt, a császári város megszabadítása után Buda visszafoglalását tartá egyik legkiválóbb és legelső feladatának; miértis már a következő 1684. évben kísérletet tett e célból nem csekély hadi erő felhasználásával; azonban ez egyszer a szerencse mosolyával elfordult tőle, úgy, hogy a 109 napig kedvetlen körülmények között folytatott ostromot kénytelen vala félbeszakítani és visszavonulni.

Midőn aztán két év mulva, 1686-ban a magyarországi hadjáratok összpontosított haderővel ujra megkezdettek a török uralom ellen, a császári tábor-

nokok Budának azonnal való megtámadását ellenezték és szükségesebbnék tartották mindenekelőtt a magyar királyok kegyeletes temetkezési városának, Székesfehérvárnak bevetelét.

Ezen tervvel szemben Lipót király, igen helyesen észlelve, Budának visszavételét mindenekelőtt szükségesnek tartotta; miértis június 7-én a két szervezett hadtest fővezéreihöz parancsot menesztett, hogy ne Székesfehérvár, hanem Buda felé haladjanak.

A két fővezér ezen királyi parancs értelmében párhuzamos előrehaladást határozott a Duna mentén Buda felé. A lotharingiai herczeg hadtestével június 18-án Ó-Budára érkezett; míg a bajor választófejedelem június 17-én Pest alatt ütötte fel főhadiszállását.

Rövid pihenés után mindkét oldalról, kiszámított terv szerint megkezdett Buda ostromlása, mely váltakozó hadiszerencsével, de az ostromló keresztény hadnak mindig több előnyt biztosító sikerrel szeptember 1-ig tartott.

Szeptember 1-én végre hosszantartó tábori tanácsban a jövő napra délutáni 3 órára általános roham határozottatott. A vallásos érzelem ugyanis a keresztény harcosokban azon meggyőződést szilárdította, hogy a bold. Szűz közelgő ünnevein sikerülni fog a várnak visszanyerése, a bold. Szűz közbenjárására, ki Magyarországbán, de főleg Budán kiválólag tiszteltetik.

A felsőbb segélybe vetett ezen reménykedés nem is csalta meg a keresztény harcosokat. Szeptember 2-án délután 3 órakor a Svábhegyről 6 ágyulóvés adta jelét az ostrom kezdetének, mely rövid két órai heves és elszánt harc után Budát keresztény birtokosainak visszaadta.

E győzelmi hír az egész kereszténységet örömmel töltötte be. Az alkalmi iratok nagy száma jelelt meg különféle nyelveken. Emlékérmek verettek. A Magyarország iránt nagyszívű pápa, XI. Ince, Lipót király kérelmére elrendelte, hogy ezen világtörténeti korszakot képező esemény emlékére ezentul szept.

2-án az egész keresztény egyházban Szent-István király emléke megünnepeltessék.

Nagy volt tehát az öröm, és méltán.

Budavár diadalmas visszafoglalásának ugyanis közvetlen és közvetett következményei oly nagy horderejűek voltak, hogy azok még a hozzája kötött eredményeket is nagyban felülmúlták. — Buda ismét a keresztények birtokában volt, a mi a törökre a legkedvezőlenebb előjelt szolgáltatta, mert Magyarország szívének megnyerésével annak csakhamar egészen a keresztények birtokába kellett jutnia. A bevehetetlennek hitt Buda meghódolásával megtörtetett a török hadiügyesség, mely magát a várak alkalmazásában legyőzhetetlennek tartotta; és a Buda alatt vesztegelő s megfutamodva menekvő nagy vezér nyíltan tanusította a félholdnak elhomályosulását és biztosította a keresztnek diadalmas fényét a csatamezőn.

Magyarország ezen esemény után új életre támadt, mert szíve újra dobogni kezdett. Szívének minden lüktetése új erőt hozott ereibe. A vallás, erkölcsös élet, a tudományok s művészetek, az ipar s kereskedelem új életrekeződést mind Buda visszafoglalásának köszönhetik. Méltó tehát, hogy ezen eseménynek kétszázados évfordulója illően megünnepeltessék és érte a Mindenhatónak s Magyarország Védasszonyának halás köszönetet mondjunk.

Ünnepeljen az ország — kiált fel hazafias lelkesedéssel egyik laptársunk — és ünnepeljen a főváros; de ünnepeljen főleg a kereszténység, mert a templomok is e napon szabadulnak fel a kétszázados zárok alól.

A kereszt győzött, a félhold elhanyaglott!

Nyiljanak fel a templomok ajtai!

Rendezzen az egyház hálaadó isteni tiszteleteket, tartsanak a lelkipásztorok beszédet a néphez, mondják el az ünnep jelentőségét!

És hangozzék a halászó az országban mindenütt:

„Te Deum laudamus!“

TÁRCSA.

Ünnepi naptár.

Verses jelmondatokban.

(Folyt)

Aug. 18. Sz. Ilona, császárné.

Vendéglősné volt; majd egy császár-koronát hord;
Mindig alázatos ő s így lesz örökre dicső.

Sz. Agapit vt.

Vesztí fejét Agapit; rá szebb fő napja világít;
Ifju korán művelé, amire agg — ha elér . . .

Aug. 19. Sz. Lajos, toulouse-i pü.

Francia és magyar ér e kiváló sarja eget kér;
Nem kell trón, arra; egy szerzetes öltönye — szebb.

Aug. 20. Sz. István, magyar kir. hv.

Istvánnak koronát Szilveszter földit adott át;
Égit az áldott Szűz néki fejére ma tűz.

Sz. Sámuel próféta.

Sámuel a főpap, mert bölcs, próféta — czimetkap;
Jósolhat Kaifás, hogyha a lelke hibás.

Aug. 21. Sz. Bernárd apát, et.

Bernárdnál a szó, toll és tett, mint anyatáj, jó;
Krisztustól s Szűztől szívta ezen tejet ő.

Chantal Fremiot Janka-Francziska, özv.

Gyermekeit Fremiot nem elégli; nemes szíve mily jó;
Hirdetik azt az idők s a Születana nők.

Aug. 22. Sz. Ipoly pü. Szimforián és Timót vtk.

Püspök, öreg s fiatal szenvednek jóakarattal;
Krisztusáért ma alig tür valamit valaki!

Aug. 23. Beniczi sz. Fülöp hv.

Bár úgy mondta, hogy ő a „Szűz szolgálja“ örökön;
Most — ur, s amit kér: megleszen ott a siker.

Aug. 24. Sz. Bertalan apostol.

Örményt és indust oktattan, hirdeti Krisztust;
És ime! megnyuzzák hála fején a k . . . k.
Most is vannak olyak, kik folyvást egyre zsarolnak;
És ha színültig telt; a gebe bőre fizet.

Aug. 25. Sz. Lajos francia kir. hv.

Más idegen koronák e Főt nem nyugtalanítják;
Péter lábaihoz rakja, mit ad hadi sors.
Most nem sok „Fölkent“ gondolja meg ezt; node többen
Tolják rejtett s nyílt uton az elleneit.

Aug. 26. Sz. Zefirin p. és vt.

Ő alkotmányoz, Krisztus kedvére határoz;
Végre határza halált, amelyet érte kiállt.

Sz. Genéz, színész, vt.

Mint színész kezdett, gunyulódón vetve keresztet,
S rögtön hitvalló lön az előbbi csaló.
A szentet ne gunyold, mint azt teszi a mai szinpad;
Nem minden színészt védhet azért ma Genéz.

Aug. 27. Kalazánczi sz. József hv. ra.

Atyja kegyes lélek volt a kegyes iskola — rendnek;
Hála azért s szeretet sz. Kalazancia! neked.
A gyermek-nevelés — úgy mondták — égi gyűlölés;
S néked, jámbor Öreg! nyujt örök-ifju szívet.

Aug. 28. Sz. Ágoston pü. et.

Több jót Ágoston, mint August, tett a világon;
Itt fegyver hódít, ott tudomány, meg a hit.
Értte ha gyászoltak, most éke az ékes Apollnak;
Ily bölcs férfi körül a magas Ég is örül.

Aug. 29. *Kör. sz. János fővitéle.*

Lásd! haa lánczba leled kedved, mily véget az érhet:

Lejt fenn tánczosnő, lent legurula a fő.

Változik ám a szerep. János lejt égre; a nő meg

Lejt lefelé . . . Miknek tetszik a táncza neked?

Sz. Szabina vt

S abina léssen a hős nő, kit Salamon keres, a bölcs;

Ő mere Krisztusaért hősileg ontani vért.

Aug. 30. *Limai sz. Róza sz.*

Bájban illatozál, szép Róza! miként a virágszál;

Ám e szép tőt is rakja ezernyi tövis.

Sz. Bódog és Adaukt vt.

Halni siet Bódog, s lesz Adaukttal többszöri boldog;

Nem telt boldogság, azt ha csak ingyen adak.

Aug. 31. *Sz. Rajmond hv.*

A fogolyért Rajmond a zsarnok sánczain átront,

Mig maga is végül durva bilincsbe kerül.

Ő a „szabadságnak,” mely lelkünk élteit, élt-halt;

Mert „szabad” ám csakis az, lelkileg aki igaz.

Sz. Izabella kir. sz.

A koronát Izabell fölvaltja klarissza-lepellel,

S érte örök koronát Krisztusa nékie ad.

I m e t s F. J á k ó.

AZ ÉGI!

Az esti csillag fényesen ragyog,

Köröttem minden olyan hallgatóg.

Lelkemben küzködik a gondolat,

Miként alázuhant viz-zuhatóg.

Gondolkodom: hogy itt a nagy világ

Éjben virasztó millárd őrszeme

Egy nap körül körbe csoportosult,

Melyet mikéntha nyugtán őrzene,

Oly éberen rajongva vesz körül.

A csendes éj, az égi fényözön

Elém varázs világokat özönt,

O' mily csodás világ terül el itt!

Hát még milyen csodás a lény, aki

Teremté a világnak gépeit!

Gondolkodom: — E szép műszerkezet

Archmedesi pontja hol lehet?

Egy pont a nagy világ nagy ürein

Amely mindent önönmagába zár,

Ahonnán a teremtés származott,

Ahol egy méhben van a lét s halál.

Egy pont amely kicsiny de végtelen,

A melyről a zsolttáros így beszél:

„Egy millió év Előtte oly csekély,

Miként az elfutó tegnapi nap!” —

Isten nélkül mi volna hát a lét?

Lehet magát teremtő „ősanyag”,

Amely, nem él, de életet másokat?

Soká ily gondolat között szemem

Merengve csüng a csillagos egen,

Talány előttem itt minden talány,

Az emberész itt nem segít magán.

Vagy lám az ég titkát ki fejt meg?

Nincs eszköz ember birtokában, hisz

Előtte oly kicsiny az ész, s rideg. —

Figyelj tehát a természetre jól;

„Van Isten” minden azt tudatja itt,

Az ész homályosul s a szív szava

Imára nyitja i ten ajkait,

Tudós, fogadd tehát tanácsom el:

„Bámuld meg a világnak alkatát;

Ne meny tovább, — hisz méreg a tudás

Amelyből sok megöl, kevés megárt.

Isten és lélek.

Az Isten egy nagy szellem-oczeán,

Melynek határa térben végtelen,

Egy-egy csep az a mi benünk lélekként,

Mint testünk életetője megjelen,

És innnen van azon mély vonzalom,

Amely nemünket Óhozza köti;

De Isten halhatatlan, — s így e csepp

Éltét is halhatatlanság teszi.

Kiss János.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Templomszentelés Piskin.** Nagy fontosságú és ugy vallás-erkölcsi, mint magyar nemzetiségi s culturalis szempontból igen nevezetes esemény színhelye volt f. hó 22 én a történeti nevezetességű piskii hid közvetlen szomszédságában fekvő Piski-vasutitelep.

Ugyanis fenn nevezett napon szentelte fel püspök urunk ő nagyméltósága, nagy ünnepélyességek között, az általa fejedelmi bőkezűséggel építtetett gyönyörű templomot.

E célból már 21-én a déli vonattal átrándult a fáradhatlan főpásztor udvari papjai, a központi papság és Sziaszni gyulafehérvári állomási főnök kíséretében Piskibe.

Hogy a pár órát tartó rövid utat is minél kényelmesebben tehesse meg a szeretvetisztelt főpap, Pekár Károly főfelügyelő saját salon kocsiját bocsátotta ő nagyméltósága rendelkezésére, környezetét szintén első osztályu kocsikban helyezve el.

Délután 2 órakor robogott be a vonat, mozsarak dörgése, harangok zugása, a helyi zenekar ünnepi indulója és a hatalmas sorfalat képező néptömeg éljenkiáltásai között, a zöldágakkal és nemzeti lobogókkal földiszított piskii pályaudvarra.

A kocsiból kilépő Főpásztort előbb Weber Béla főesperes — hátszegi plébános, utánna pedig nyomban a m. állam vasutak igazgatósága nevében Pekár Károly főfelügyelő üdvözölte, megkapó szavakban mondva köszönetet ő nagyméltóságának a piskii telep érdekében hozott nagylelkű áldozatáért. Ő nagyméltósága mindkét

beszédre reflectálva igen szívélyes szavakban válaszolt, atyai gondoskodással hangsúlyozva, hogy készséggel hozott áldozata akkor leend a piskii telep részéről méltóan viszonzva, ha a hívek a nekik nyújtott eszközt és alkalmat lelki üdvük munkálására szorgalmasan fel is fogják használni.

A kölcsönös üdvözlések után a pályaudvarról a telepre vezető uton felállított díszkapukon át az egész népseregről kísértetve a plébániára vonult ő Nagyméltósága, mely gondos berendezésével, parkszerű udvarával, szép konyha és gyümölcsös kertjével szintén a nagy lelki Főpásztor atyai jó szívet s kifogyhatlan áldozatkészségét egyaránt hirdeti. Az udvaron egész hosszában a Paulé állomásfőnök és egyházi főgondnok költségén egyenruhába öltöztetett iskolás fiúk és fehérbe öltözött leánykák sorfalat képezve fogadták az érkező magas vendéget, kik közül sokat kegyes megszólítással tüntetett ki a nyájas és leereszkedő főpap.

A nap többi része a fogadtatásokkal, a szokásos officium elvégzésével és egy igen izletes vacsora kedélyes elköltésével telt el. — Ezután nyugalomra vonultunk, kiki kijelölt szállásán, mit Piski legelőkelőbb családjai dicséretre méltó előzékenységgel és meglepő kényelemmel bocsátottak püspök ur ő Nagyméltósága környezetének rendelkezésére. Őszinte meleg fogadtatásban, tősgyökeres magyar vendégszeretetben részesült mindenki szállásadójánál, miért h. is köszönet és méltó elismerés a derék Piskieknek.

Másnap reggel 6 órákor harangok zugása és mocsarak dörgése jelezte a nap jelentőségét, melynek fényét a tiszta felhőtlen kék ég is mintegy emelni kívánta. — Pont 9 órákor vette kezdetét a templom szentelési hosszú és nagyon fáradságos, de szívreható jelenetekben gazdag szertartás, melynek végeztével, nem törődve a kiállott lankasztó fáradságokkal, szószekekre lépett Püspök ur ő nagyméltósága s beszélt ifjui hévvel, beszélt szívének egész teljével, lekének egész melegével a fölszentelés szent eszékeményeinek jelentőségéről, alkalmas atyai intellekkel tüszerezte a fejtegető, magyarázó szavakat.

Szentbeszéd után teljes segédlet mellett pontifikált ő nagyméltósága, mely alatt Fogarassy János székesegyházi karnagy vezetése és tevékeny közreműködése mellett egy hamarjában szervezett daltársulat vegyes karban előadott miseénekekkel törekedett emelni az áhitatot és az ünnepély fényét. A kettősök és sólok is décséretre méltóan sikerültek. Köszönet és elismerés a nemes buzgalomért!

A szent ténykedés után pont 2 órákor kezdetét vette a 120 terítékű dísz-ebéd, melyet maga Püspök ur ő nagyméltósága adott ezen ünnep alkalmából. A negyedik fogásnál fölemelkedett püspök ur ő nagyméltósága és valóban a szép ünnep méltóságához mért remek köszöntőben üritette poharat pápa ő Szentségére és felséges apostoi királyunkra, mint az egyházi és világi hatalom két legfőbb képviselőjére. Erre nyomban Pekár Károly főfelügyelő általános figyelem és várakozás között mondott egy gyönyörű köszöntőt püspök ur ő nagyméltóságára, melyet eszmedus tartalma úgy, mint irodalmi becsesel bíró külalakja miatt egész terjedelmében közzé tenni nem tartjuk fölöslegesnek. A szép köszöntő szöszzerint íme így hangzik:

Tisztelt uraim! Midőn a magyar kir. államvasutak

igazgatóságı nevében én is ismételve köszönetet mondanék ő nagyméltóságának abbeli nagylelkűségéért, hogy ezen vasuti telep lakóinak emberöltőkre, századokra biztosította lelki békéjök és üdvök megtalálhatását, amiáltal önmagának is ércznél tartósabb emléket emelt; szabadjon ezen örvendetes esemény fontosságát a gyakorlati élet, a munka emberének szempontjából megvilágítanom. Földi életünk folyamában — ha azt a boldogság szempontjából megfigyeljük — két, egymással ellenkező áramlatot tapasztalunk. Az egyik a külvilág vonzó ereje, mely énnünkől centrifugal irányban kiragadni, a másik belvilágunk vonzása, mely énnünkhez centripetáliter visszaterelni igyekszik bennünket.

A külvilág vágyat vágy után ébreszt ni bennünk: „Ede, bibe, lude post mortem nulla volupas“ s a szenvedély örültségében oda hajt, hogy fenékiig ürítsük a kéz és élvezet serlegét, ha énnünk java, egészségünk, becsületünk, életünk árán is!

Belvilágunk, lelkiismeretünk világa, vágyat vágy után utasít vissza; „sustine, abstinence“, és a lemondások tulbuzgóságában oda terel bennünket, hogy az élet természetes örömeit, a világ tisztességes segélyét is elutasítsuk énnünk üdvössége kedvéért magunktól, ha egészségünkbe, földi javunkba, életünkbe kerülne is. Ime a végletek érintkezése; ott a vágyak lángjaiban elégünk, itt a lemondások fagyos levegőjében megdermedünk; egyiránt elesünk, boldogságunk megalapításától.

Hogy hol találjuk fel, az kérdést nem szenvedhet, mindenestre a két áramlat közötti középuton. Fontosabb kérdés azonban a feltalálás mikéntje! Ennek pedig csak egy módja van, t. i.: szálljunk magunkba, törekedjünk az önismeretre és önmérséklésre, a magunk feletti uralkodásra és kell, hogy Isten igéjének megfogadása mellett és szent lelke segélyével a legjobb utat megtaláljuk. Ha ezekre azonban munkás barátaim egyike azt mondaná: „Mindezekre nem érkezem: munka közben nem, mert egész figyelmemet a munka igényli; estenden nem, mivel csak annyi időm van, hogy az estebéd után a háznapi gondjait megbeszéljük és végig csókolva gyermekemet, ledülök a verejtékemmel kiérdemelt nyugalomra; azután ha érkezném is, mindezekben én már el nem igazodom tanács nélkül.“

Munkás barátom, mindenekelőtt kalapot emelek előttd azért, hogy nem tartozol azok közé, kik a napi gond meghallgatasa és önnön gyermekök sirása elől estenkint a korcsmába menekülnék, (könyvemű címborák tanácsára, hogy így meg amugy élvezni is kell az életet és nem kell elmaradni a világtól), hogy a már meglevő életgond csomókhoz még ujakat kössenek, a régiek kibozása helyett, azután szívesen állok kérdésed elé s azt válaszolom, hogy a munka után következő azon 7-ik napon, éppen azon, a melyen a külvilág megronthatná házi boldogságodat, járulj az Urnak házába, ott módod és érkezésed leszen a magadbaszállásra, és a hirdetett szent igék a legjobb tanácsadók lesznek választásodhoz.

Ha már így a templom küszöbéhez jutottunk, engedjék meg tisztelt uraim, hogy oda — lélekben — be is léphessünk, főekességét szemügyre vegyük a szent helyet megillető emelkedett hangulatban:

Kész az Urnak új temploma
Piski vasut telepen,
Hogy híveit befogadja
S üdvök háza ez legyen.

Oltárkereszt néz felétek,
Háromsági szent jelvény:
Atya, fiu és szentlélek:
Hit, szeretet és remény!

Bizzunk égi, jó Atyánkban
Ő megvédi gyermekit:
Életünkben s a halálban
Nemtünk, mentünk csak a hit!

Büneinket hogy megváltsa
Jézus, halált szenvedett,
Legyen az ő tanúsága —
— Törvényünk: a szeretet!

Inség, nyomor ha ránk kelne,
S állnánk kétség küszöbén;
Szálljon ránk az Úr szent lelke,
Adjon erőt a remény!

Szenvedők és fáradottak,
Vn már hová menjete;
Templomtokban vár ti rátok:
A hit, remény s szeretet.

Az életnek izgalmiból
Jertek ide pihenni,
Szíveitek — békőiből —
Az Urhoz felemelni.

Hítből fakad szív nyugalma,
Erőt ad a szeretet,
A megtérés ezen útja
Reménytelen nem lehet.

Szent István lett itt a védszent,
Hasson lelke át hozzánk;
Hogy imádvá a nagy Istent:
Szeressük mi szép hazánk

Ő neki meg zengjen hála,
Ki mind ezt így szervezte
Soká éljen, égtől áldva
Erdélynek nagy püspöke!

Ezután püspök ur ő méltósága ismétlten br. Schönfeld hadtestparancsnokra és Schenk József püspöki jószágigazgatóra s a piskii plebánia és templom építésének önfeláldozó vezetőjére emelte poharát; továbbá Gidófalvy Gergely püsp. titkár Lukács Béla, a magyar államvasutak igazgatósági elnökére, dr. Tódor József, lapunk főszerkesztője Pekár Károly főfelügyelőre, br. Nopcsára Fehérvári műhely-főnök és Pawlasz főmérnökre, br. Schönfeld Erdélyre, Jancsó Ernő piskii új lelkész Püspök ur ő nméltóságára és piskiekre, Issekucz dévai polgármester a piskii állomás-főnökre, Paulé Ivánra, Sólyon Fekete dévai törvényszéki elnök a piskiekre, Pekár Károly Jancsó új lelkészre, Gidófalvyra, dr. Tódor, dr. Szuchy és dr. Veresre, Heteyi Gál or dévai tanítóképezdei igazgató püspök ur ő nméltóságára és Pauléra, Lázár Móricz szászvárosi sz. f. r. házfőnök Wéber Béla főesp. re, ez

nyomban Piskire, dr. Veress Sólyon Fekete törvényszéki elnökre, dr. Tódor B ursi őrnagyra, Fehérvári műhely-főnök Piski vendégeire és kedves munkásaira, Kerekes Samuel az ismert rimelő pedig a vallás és hazaszeretetre köszöntöttek. Nemkülönbén ebéd alatt felolvastatt Szatmári György országos képviselő szép távirati üdvözlöte, Haynald Lajos bibornok érsek ő eminentiájának valóban gyönyörű levele, Kanovics Aladár nemes lelkéről tanuskodó levele, melyben annak emlékére, hogy 1883. szept. 9-én először volt szerencsés a piskii telep kegyes főpásztortát kebelében tisztelhetni, a nevezett napon évenként mondandó szentmisére egy 5 frtot kamatozó összeget ajánlta fel; továbbá felolvastattak még Pogány György hunyadmezei főispán, Barcsai Kálmán alispán és Ferenczi Freund Károly levelei, melyekben meg nem jelenhetősöket igazolják s szerencsét kívánnak a piskii telepnek a nevezetes eseményhez.

Este a pályaudvar melletti kertben tűzijátékkal egybekötött népünnepély volt, mely a lezkegélyesebb hangulatban késő éjjig tartott.

Ime tehát a jó piski-k rég táplált hő vágya s ma ának a kegyes Főpásztornak egyik kedvencz eszméje ma testet öltött, megvalósulva áll előttünk egy sok ezer frtba s annál több gondba került új plebánia és gyönyörű templomban! Fiui hódolat és örök hála ezért a nagylelkű Főpásztornak, nagy köszönet és elismerés Schenk, Paulé és Pawlasz uraknak, kik az áldozatkész alapító nemes szándékát megvalósítani annyi odaadással törekedtek! És te oh drága Piski örök emlékedbe véd a gyönyörű szép templomod bejárata fölötti emlékkőről hozzád szóló, tégéd gyöngéden figyelmeztető ezen szavakat:

FerenCz püspök bőkezűége emelt Istennek DICsőségére s szent István tiszteletére. A jötevő főpápnak hála! zengj örökre oh Piski s szent István ősl erénylt bVzgon köVetnl sless.

— **Primitia Gyergyó-Ditróban.** F. év aug. hó 8 án pünkösd utáni 8-ik vasárnapon tisz. Héjja Kálmán bemutató az urnak első szent mise áldozatát. Az ünnepély igen csinos volt: a nagy számban összegyűlt vendégek fél 12 órakor a plebániális lakból elkisérték az új misést a szépen feldiszített templomba; hogy az a nap a többtől elűtő volt, azt jelzé a taraczkok döngése; a szt. mise nsz. és ft. Salamon Alajos helyi plebános és főesperes vezetése mellett megkezdődvén, evangelium után szószékre lépett a classicus képzettségű gy.-evangeli plebános ft. Betegh Imre alesperes ur, ki tartalomdu beszédben inté a primitiánst, hogyan kelljen küzdenie korunk nagy tévelyeivel szemben s mennyit kell túrnie, ha Jézus jó papja akar lenni. Szónoklat után tovább folyt a szt. mise, melynek végét a szokásos első szent áldás képezte. A templomi ünnepély után a vendégek mintegy hatvanan átjöttek a plebániára, hol a plebános ur vendégszerető asztala köré telepedve víg órákat töltöttek. Ott volt mint oitáryana: tek. Melik Istvánné, Lázár Matild ő nagysága a férjét helyettesítő sógor fia, Melik Bogdán ural, kik szép ajándékkal lepték meg az új misést. Jelesnél-jelesebb pohárköszöntők mondattak: XIII. Leo pápa ő szentségére, a magyar királyi családra, püspök urunk ő nméltóságára stb., melyeket ha mind csak kivonatosan is leírnánk, talán a „Közmuvelődés“-hez melléklet is kellene. Délután primitiánst diszes vesperast is tartott, melynek

végén a hívők óhajára szintén áldást adott s a nagyszámu megjelenteket kézsókra bocsátá az oltárhoz.

Szép emlékü vala azon nap, melyet Héja Kálmán új pap a ditróiaknak szerzett; adja az Úr Isten, hogy a pálya melyre lépett eszköz legyen mind saját, mind pedig mások lelkiüdvének megszerzésére! P. F.

— **Vidéki levél.** Gyergyó-Ditró, 1886. augusztus 21. Főtisztelendő szerkesztő ur! Jól esett lekemnek, hogy az itt f. hó 20-án szent István dicső apostoli szent királyunk nagy ünnepén a templomi ajtatosságban — lelkem épülésére — részt vehettem. Különösen buzdított és mindnyájunkat elragadtatott nriszt. Bordeaux O. s. lelkész tüzzel és hévvel tartott igen jeles és hazafias szellemben mondott szónoklata. Valóban, ha módomban állott volna, szerettem volna azokat is oda terelni, kik ott nem voltak; de ott lehetek volna!

Főtisztelendő szerkesztő ur! A mily kedvesen esett lekemnek a szent mise és szent beszéd végig hallgatása, ép oly fájdalmasan esett azon esemény, melyet itt szemmemmel látnom és fülellem hallanom kellett. Ugyanis e szent nemzeti ünnep reggelén a kassa pengése, délután az erdőből jövő fás- és szénás-szekerek fülhasító csikorgása megbotránkoztatott minden jórahaló katolikus embert, s csodálatos dolog, hogy az ilyeneknek hajszála sem görbül meg, pedig — ha jól tudom — ugy egyházi, mint világi törvényeink vannak az ilyenek ellen, de elég fájdalom sem egyik, sem másik tekintetben nem igen van alkalmazva az ünnepeket meg nem tartókkal szemben. De ezt nemcsak e szent ünnepen, de máskor is lehetett látni, a mi elég szomorító e tiszta katolikus nagyközségben!

Nem szándékom lármát ütni, sem viszketegegségből fellépni, czéлом — szent vallásunk megvédése, megtartása tekintetéből — felhívni az illető intéző körök becses figyelmét, hogy az ily szent vallásunkat, illetőleg ünnepeinket meg nem tartókkal szemben a lehetőleg szigoruan arjanak el!

N o n n a t u s .

— **Vidéki levél.** Főtisztelendő főszerkesztő ur! Ha későn is, egy megörökítésre méltó közlemény átvételére, bátorkodom felkérni főtisztelendőségedet, azon reményben, hogy ezt ha hely lesz, a „Közművelődés“-be fölveszi. Gy-Ditróban egy ünnepély történt még a mult juniusban, mely ünnepély három évvel később tartott meg mint kellett volna, s azért ugylátszik a róla szóló tudósítás is, ha nem három, de két hónappal késétt, ez azonban a dolgot nem érdekeleniti; némely nem katolikus lapok hoztak ugyan erről hirt, de ez nem „katolikus“ és punctum! Nem szándékom polemizálni sem pedig egyesek nézeteit magyarázni — míg szükség nem lesz — csak ama ünnepély lefolyását röviden leírni, nehogy esetleg az a katolikus lapok után sokan félrevezettesenek egy fel nem fogott „egyházi ünnepély“ által. Gyergyó-Ditró plébánosa és a kerület ősz főesperese, ki már 33 év óta papja Ditrónak 1833-ban szept. 16-án szenteltetett papnak s így 1883. szept. 16-án tölté be ötven éves papságát, mely alkalomból semmi sem történt, minden ünnepélyesség mellőztetett — három év folyt le, azóta a kerület papsága többször akarta az elmaradt jubileumot megülni, de nem sikerült eredményhez jutni; míg végre f. év junius hóban mégis meg lett tartva, a

kerületi pap-ág és tanítók közreműködésével. A mult junius 21-én tehát hétfőn sz. Gonzága Alajos napján d. e. egybegyült a kerületi papság, tanítók és számos vidéki; a plebániális lak ünnepi szint öltöt fel..... az egyházi diszbe öltözött papság jubiláns főesperes plebános és ft. Salamon Alajos urat környezetileg a diszes templomba kísérte, hol kezdetét vette az arany sz. mise, mely alatt a vidéki tanítók orgona kísérettel énekeltek. Evangelium után a virágokkal diszitett szószékre ment „Szarhegy püspöke“ a mindenütt szeretett ft. Both Ferencz plebános ur, ki legrégibb alattvalója a főesperesnek s remekül sikerült beszédben oly sok szépet mondott, hogy méltó volna a megörökítésre.

A diszesen sikerült templomi ünnepély után visszatértünk a plebániára, hol a jubiláns szokott szívélvészéggel fogadta számos tisztelőit; fél 2 órakor átmentünk a helyi r. k. polg. iskola dísztermébe, hol készen várt minden. A jubiláns tisztelői csinos banquetet rendeztek, melyen jelen volt kevés kivétellel a vidék színe-java. Az ebéd alatt igen csinos felköszöntőt mondott ft. Beteg Imre alesperes gy. remetei pléb. ur mint manuductor, XIII. Leo ő szentségére, ki nemsokára szintén jubileumot ül, melyen az egész világ jubilál. Jubiláns ur felköszöntötte a királyi családot; mélt. Mikó Árpád ur poharat emel erdély nagylelkű püspökére nm. Lónhart Ferencz ő excjára; ft. Ferenczy Károly gy.-szt.-miklósi plebános ur pedig nemcsak felköszönti a jubilánst, de szavaival meglepetést is szerez, midőn szól a nap jelentéséről t. i. névnap és jubilánsról — mely ha későn is, de időszerűleg tartatik — rámutat egy a falon függő lepel ezett képre, — melyről szavai közben a lepel elvonatott — bemutatja a csinos kiállítású olajfestményben, Gonzága sz. Alajost a jubiláns védszentjét, mint oly kedves emléket, melyet egyik tisztelője mélt. Mikó Árpád főszolgabíró ur ajánlott föl. Számos szebbnél-szebb toasztok voltak, melyekről megemlékezni ugyan érdemes volna, de a térszúke nem engedi.

Egy jelen volt.

— **Nyilt kérdés R. J. kedves paptársamhoz.**

Ön igen tisztelt kedves paptárs e becses lapok hasábjain megkezdette volt azon fényes és örök emlékmű főpásztori körut leírását, melyet Nagyméltóságú Püspök urunk ő Excellentiája folyó évi május és junius hónapok napjaiban a nagyon terjedelmes udvarhelyi esperesi kerületben végzett. Akarom hinni, hogy Ön, miután azon ritka és mondhatnám általam irigylett szerencsével rendelkezett, hogy hön szeretett kegyelmes Főpásztor Urunkat fejlődési körutjában mindenütt és mindenhová kísérhette, kedves főesperesünk részéről talán utasítást és megbízást is kaphatott aziránt, hogy hirlapi téren hozza nyilvánosságra azon fényes és impozans fogadtatásokat, melyeknek kifejtésében annyira törekedtek tulszárnyalni egymást, nem csak a katolikus, hanem más felekezetek hívei és papjai is.

Kötelessége lett volna Önnek kedves paptárs, hogy ha a ritka fényességű egyházfejedelmi körut leírásához hozzá fogott, azt folytassa és egészen, hirlapi téren a nyilvánosságnak hozza tudomására, vagy pedig ha előre gondolta, hogy szellemi pegazusa a diszlóvésektől megbokrosodik, akkor jobb lett volna annyit sem tenni, mint a mennyit tett, hanem simpliciter egy kitaróbb szellemi erőnek en-

gedni át a fényes főpásztori körut leírását, mert tudhatta ön, hogy esperesi kerületünk papságának legnagyobb része a nagy távolság és elszigeteltség miatt nagyon ritka helyen jelenhetik meg, hogy hön szeretett kegyelmes Püspök urunkat főpásztori körutjában követhesse, s így arra voltunk utalva, hogy mi is mint más esperesi kerületek papsága, az egyház fejedelmi körut gyönyörű eseményeit hírlapi közlésből vegyük tudomásul. Aztán a patakfalvi hágon innen, a hol Ön úgy megjegyezté, hogy többet egy jottát sem tudott írni, Karácsonfalván az unitáriusok között, Lövétén a katolicizmus vár fokán, a két Oláhfaluban, hol nem a vén Hargita hideg szele, hanem vallásos jó hiveinek a kegyelmes apostoli fejedelem magas személye iránti forró szeretet melege lebegett, Szentkeresztbányán, a hol Lanczky és társa bányatulajdonosok bánya munkásokkal Erdélynek legnagyobb szellemi bányászát a bánya czimerekkel szépen fölékesített gyönyörű diszkapu alatt, melynek homlokzatain „Isten hozott“ és „Glük auf“ fölíratok voltak olvashatók oly lelkesülten üdvözölték, szóval a Homorod völgyén fel a Hargita aljáig mindenütt megszámlálhatatlan népsokaság részéről kifejtett tisztelet, örömmilyánítás és lelkesültségről bátran el lehetett mondani, hogy az oly magas fokon állott, miszerint azt csak nagyméltóságú Püspök Urunknak mindenütt a hivekhez intézett classikus gyönyörű beszédei és a könnyekig ragadó nagy szónoki tehetsége szárnyalta tul.

Ezeknél fogva bátor vagyoká Önt tisztelt paptárs megkérdeni a nyilvánosság előtt, hogy ha hozzá fogott és ténylegesen megkezdte a nagyon fényes egyház fejedelmi körut leírását, melyre az udvarhelyi esperesi kerület papsága és hivei büszkén emlékeznek vissza, hát mért nem végezte bé és mért állított magáról ki ezen eljárásánál fogva oly bizonyítványt, melyre a későbbi jövőben nem kíván visszaemlékezni? „Coepisti aedificare et non potuisti consummare.“

J a k a b L a j o s.

lövetei plébános.

— **Primitia.** Nevezetes és lélekelelő kettős ünnepély folyt le mult hó 25-én a kézdi-szent-katolnai anyateplomban, melyről — habár későn is — bátorkodom a főtisztelendő szerkesztő ur szives engedelmevel egyetmást elmondani. E napon mutatá be a Mindenhatónak első szent miséjét hatolykai Kozma Imre új áldozár. Az ünnepélyre a vallásos székely nép, mely mint szomjúzó virág a jótékony harmatot, úgy óhajta az új pap áldását, közletről és távolból nagyszámmal gyült össze. A szent ténykedés 11 órakor vette kezdetét, midőn az új áldozár a szép számmal megjelent kerületi papság, édes anyja, testvérei és rokonaitól környezve, szent énekek zengése és a harangok zugása közt a plébániakból a templomba vonult, hol a Szentlélek segítségül hívása után kerületünk érdemdu esperese nagyságos és ft. Bálint Károly apátkanonok ur vezérlete mellett megkezdte a vérontás nélküli legszentebb áldozat bemutatását, mely alatt a helybeli műkedvelő fiatalságból alakult kar elég szabatosan Veber miséjét adta elő. Evangelium után egy megható jelenetnek voltunk tanúi; ugyanis a primitiáns édes anyja eddig az ev. ref. felekezetnek volt tagja, de szívének régtől fogva táplált vonzalmát és hő vágyát követve, mai

napon az egyedül üdvözítő róm. kath. anyaszentegyház kebelébe tért vissza, a hitvallást Fiának kezébe tevén le. Nem egy sóhaj röppent el az ajkáról, nem egy könnycsepp ragyogott a hivek szemében e szép jelenet láttára. Nem is mulasztá el a manuductor ő nagysága e szép eseményre a hivek figvelmét felhívni. Ezután ft. Pál István lyceumi tanár ur lépett a szószeke és a napi evangeliumból kiindulva egy, mind tartalmilag, mind alakilag remek beszédet tartott a papi hivatalról, nevezetesen a papnak tanítói tiszteréről és az áldozári méltóságról, ezen, nemes hévvel előadott magvas beszéd nagy benyomást tett a hallgatókra. Mibe végével az új pap a szokott áldást osztá ki édes anyjának, testvéreinek a papság és hiveknek.

Istenítisztelet után a plébánialakba tértünk vissza, hol az új áldozár fogadá jó kivonatainkat. Majd a szeretetlakomája következett, melyet szentkatolnai Tek. Demény Gábor és neje adott. A dusan terített asztal körül 70-en foglalánk helyet. A gazdagon kiszolgáltatót és vidám kedélyhangulatban elköltött ebéd alatt a pohárköszöntők sem hiányoztak, ezek sorát Bálint Károly apátkanonok ur ő nagysága nyitá meg éltetvén az erényekben gazdag, jótékony-ságban kifogyhatatlan kegyes Főpásztor, Lönhárt Ferencz püspök urunk ő nagyméltóságát, az új misést, ennek édes anyját, Demény Gábor urat nejével, az ünnepi szónokot ft. Pál István urat. Pál István ur az apát ur ő nagyságát stb.

Nem tehetem, hogy tisztelettel és kegyelettel ne emlékezem meg Demény Gábor urról és kedves nejéről, kiket a jó Isten nemcsak hosszú élettel áldott meg — arany menyegzőjüket is megüték — hanem földi vagyonnal is, de ezt ők nem arra használják, hogy a világ előtt ragyogjanak, hanem hogy léleekben és igazságban Isten előtt kedvesek legyenek.

Nem részesültek azon kegyelemben, hogy magzataikban örvendezhetnének, de annál nagyobb mérvben éreztették jószágukat Szentkatolna minden jóra való ifjával, ki náluk a szükségben segílyt, a szenvedésben vigaszt talált; de mégis szívjóságuk akkor tündöklött egész fényében, ha Szentkatolnának valamelyik szülöttje, mint új áldozár az Urnak szentélyébe lépett első szent miséjének bemutatására; ilyenkor bőkezűségük nem ismert határt, csak hogy azt fényessé és ünnepélyessé tegyék. Így talált a szerény anyagi viszonyok közt lévő árva fiu tisztelendő Kozma Imre új áldozár is ő bennök nagylelkű maecenásokra, kik oly szép áldozatot hoztak, hogy az ő primitiáját emlékeztetéssé tegyék. Méltán alkalmazá rájuk Bálint Károly apátkanonok ur ő nga székely földünk egyik népszónokának szavait, hogy t. i. majd az ő halálukkor is — mi későn legyen — elmondhatni rólok: sirjatok harangok, sirjatok, mert kitudja hal-e meg több oly ember Szentkatolnán, mint Demény Gábor és kedves neje?

Végül csak annyit mondok adjon az Isten a magyar társadalomnak sok oly nemes szívű emberbarátot mint Demény Gábor ur.

Nyiralyi.

IRODALOM.

— Megjelent: „**Jó pásztor.**“ Egyházzónoklati folyóirat. 1886. XI. füz. Szerkeszti és kiadja: Hajóssy Gy. Krizánt Budapesten. — Tartalma: tíz alkalmi szent beszéd. — Ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 forint.

— „**Olvasó kör.**“ Szépirodalmi regény-folyóirat. VI. köt. 18. szám. Szerkeszti: Fülöp György. Kijadja: Kormányos Róza Budapesten. — Tartalma: „A rejtélves kéz“ című regény befejező része. — Ára: egész évre (24 füzet) 6 frt, fél évre (12 füzet) 3 frt, negyed évre (6 füz.) 1 frt 50 kr.

— „**A szamo -ajvári örm. kath. algymnasium XI. tudósítványa az 1885—6. tanév végén.**“ A csinos kiállítású füzet elején dr. Mártonfi Lajos „A mi nagy kirándulásunk“ című értekezése olvasható. A tanári kar tíz tagból állott; ezek közül okleveles rendes tanár 1. rendes tanár 3, tanár 2, tanító 3, okleveles póttanár 1. — A tanulók száma volt 90; ezek közül kilépett 2, vizsgálatlan maradt 1, meghalt 1. — A tanulók vallását illetőleg volt: örm. kath. 33, róm. kath. 10, gör. kath. 34, ev. ref. 6, ág. hitv. 1, mózes vall. 2.

— Megjelent: „**Havi Közlöny**“ az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. IX. évf. aug. füzet, szerkesztik: Tokody Ödön és Patzner István, Tartalma: A hadkötelesek, katonák és honvédek nősítéséről. — Miképen használja és értékesítse a lelkipásztor a szentírást? — Miért terjednek el oly könnyen és oly nagy mérvben a vallástalan és egyházellenes tanok? — Rendeletek. — Vegyesek. — Irodalom. — Személyzei hírek. — Tárca. — Ára: egész évre 4 frt, fél évre 4 frt, fél évre 2 frt.

— „**Isten igéje szent beszédekben.**“ XI. évf. 9 f. Szerkeszti: Jagicza Lajos, ravazdi lelkész. Tartalma hat alkalmi szent beszéd. — Ára egész évre (12 füzet csak) 2 frt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Statusgyűlés.** Püspök urunk ó nagyméltósága az idej statusgyűlést Gyfehérvárra f. é. szeptember 20-ára méltóztatott összehívni. A meghívó szerint a gyűlés tárgyait fogják képezni: 1. az erd. r. k. igazgatótanácsnak jelentése az 1885-iki statusgyűlés óta folytatott működéséről; 2. a radnóthi alapítványi uradalom gazdasági kezelésének megállapítása; 3. a r. k. középtanodai tanárok szolgálati és fegyelmi szabályainak megvitatása és életbeléptetése; 4. az igazgatótanácsból kilépő tagok helyeinek betöltése. — Ennyi fontos tárgy remélünk engedi hogy a jelen statusgyűlés sem leend az eddigiéknél kevésbbé élénk s üdvös határozatokban kevésbbé gazdag.

— **Személyzetiek.** Szabó István gyfehérvári gymn. tanár és finőveldei aligazgató székelyudvarhelyi gymn. tanárnak és finőveldei aligazgatónak, Bán di Vazul sz. udvarhelyi gymn. tanár ezen minőségének megtásával

ugyanoda finőveldei aligazgatónak, Koródy Endre sz. udvarhelyi gymn. tanár ugyanoda gymn. igazgatótanárnak, Varga Sándor gyfehérvári gymn. tanár ezen minőségének megtartásával ugyanoda finőveldei aligazgatónak, Rettegi Géza gy. szentmiklósi segédlelkész marosvásárhelyi gymn. tanárnak és finőveldei aligazgatónak, Kassa János tanárjelölt a sz. udvarhelyi gymnasiumhoz hittanárnak, Temesváry János tanárjelölt gyfehérvári gymn. tanárnak, Bessenyei-Puhola József marosvásárhelyi gymn. tanár és finőveldei aligazgató a gyfehérvári gymnasiumhoz hittanárnak, P. Gyergyaí Rezső sz. f. r. áldozár és somlyói tanárnak, Haydn Hugó (világi) gyakorlati tanár brassói gymn. tanárnak, Rettegi Károly (világi) sz. udvarhelyi gymn. tanárnak, dr. Medgyesi Béla (világi) tanárjelölt és somlyói tanárnak, Varga Ferenc sz. kereszturi lelkész és sztdomokosi lelkésznek, Oláh Antal sz. udvarhelyi gymn. tanár és finőveldei aligazgató sz. kereszturi lelkésznek, Prokupa Sámuel csertéshondoli lelkész nagy-szeben- külvárosi lelkésznek s terézvárházi aligazgatónak, Steinhauer Ferenc segesvári segédlelkész csertéshondoli lelkésznek, Kiss Dénes kolozsvári segédlelkész kadicfalvi lelkésznek, Asztalos György brassói gymn. tanár verestoronyi lelkésznek, Sebestyén Mózes zetelaki segédlelkész kolozsvári segédlelkésznek, Szimély Gusztáv petrozsényi segédlelkész s gesvári segédlelkésznek, Návrádi János új áldozár petrozsényi segédlelkésznek, Balázs András új áldozár gy. sztmiklósi segédlelkésznek, Szekeres János új áldozár zetelaki segédlelkésznek, Chosz György szászvárosi kántortanító gyfehérvári főelemi tanító, és Wachek Zsófia tanítónőjelölt a püspök ur ő nmltsága által javadalmazott hunyadoiczai r. k. leányiskolához tanítónőnek neveztetett ki; Szabó Albert verestoronyi lelkész pedig nyugalmába lépett.

Cristóf Ferencz-
féle

Szobapadozat- fénymáz lak szagtalan és gyorsan szárad.

Praktikus sajátosságánál fogva és egyszerű kezelés-módja miatt igen alkalmas a szobapadozatok befestésére és lakirozására. — Mindenki maga kezelheti. — A lakirozott szoba **két óra mulva** már használható. Különléle színekben (fedő-festék) és színtelen is kapható (csak fényességet adva).

Próbák- és használati-utasiást kaphatni a raktárakban.

Vidéki raktára: Gyulafehérvárt, Idősb Misselbacher J. B.-nél

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtaján Gyulafehérvárt.